

7/5/43

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Kanunlar Genel Müdürlüğü

Sayı : B.03.0.KGM.0.00.00.03/2946/4103
Konu : Yazılı soru önergesi

22./12/2008

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

- İlgi: a) Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı ifadeli, 22/10/2008 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-8964 sayılı yazı,
b) 11/11/2008 tarihli ve 2457/3423 sayılı yazı.

İlgi (a) yazınız ekinde alınan, Ankara Milletvekili Hakkı Suha Okay tarafından Bakanlığımıza yöneltilip yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/5143 Esas No.lu soru önergesine ilişkin cevaba esas teşkil edecek bilgilerin derlenebilmesi için ilgi (b) yazımızla ek süre istenilmiş olup, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99. maddesi uyarınca hazırlanan cevap örneği iki nüsha halinde ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Mehmet Ali ŞAHİN
Bakan

EK:
Soru önergesi cevabı (2 adet)

DAĞITIM:
Gereği:
TBMM Başkanlığına

Bilgi:
Başbakanlığa

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Kanunlar Genel Müdürlüğü

Sayı : B.03.0.KGM.0.00.00.03/2944/4101
Konu : Yazılı soru önergesi

.../12/2008

Sayın Hakkı Suha OKAY
Ankara Milletvekili
T.B.M.M.

Bakanlığımıza yöneltip yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/5143 Esas No.lu soru önergesinin cevabı aşağıda sunulmuştur.

I- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun "Kanun yararına bozma" kenar başlıklı 309. maddesiyle, Bakanlığımızın 01/01/2006 tarihli ve 16 sayılı Genelgesinde belirtildiği üzere, kanun yararına bozma, hâkim veya mahkeme tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümlere karşı başvurulanan olağanüstü ve istisnâî bir kanun yoludur. Bu olağanüstü kanun yolu ile kanunların eşit biçimde uygulanması, Yargıtay denetiminden geçmeden kesinleşen kararlardaki hukuka aykırılıkların giderilmesi, Yargıtay'ın kanunları yorumlayarak içtihat birliğini oluşturmak görevini yerine getirmesinin sağlanması amaçlanmaktadır.

Kanun yararına bozma, olağanüstü ve istisnâî olma özelliğinden dolayı kanun yararına bozmayla, bir kararın bozulabilmesi için mahkemelerin asıl ceza davasını çözmeye devam etmesinin artık imkânsız hâle gelmiş olması veya kanuna aykırılığın giderilebilmesi için kanun yararına bozmadan başka imkân kalmaması gerekli bulunmaktadır.

Jandarma Genel Komutanlığının başvurusu üzerine verilen Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 27/11/2007 tarihli ve 2007/6147 sayılı Kararı ile bu Karara yapılan itiraz dolayısıyla verilen Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 19/12/2007 tarihli ve 2007/6522 sayılı Kararına ilişkin 21/01/2008 tarihli kanun yararına bozma talebi nedeniyle verilen Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 04/06/2008 tarihli ve 2008/874-7160 sayılı ilâmında;

"Amacı ne olursa olsun hiçbir kuruma demokratik bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetinde yaşayan insanlar şüpheli görülerek Ülke genelini kapsayacak şekilde yetki verilemeyeceği;

Anılan kanunların ilgili maddeleri gereğince talepte bulunan kolluk birimlerinin bulundukları yerler itibarıyla yetkili olan ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 250. maddesinin birinci fıkrasına göre kurulan ağır ceza mahkemelerinin kendi yargı çevreleri ile ilgili karar vermeleri gerektiği;

Sınırsız yetki verilmesi suretiyle iletişimin tespit edilerek dinlenilmesine karar verilemeyeceği"

Belirtilerek konuya ilişkin içtihat oluşturulmuştur.

Bu çerçevede, Emniyet Genel Müdürlüğünün Ülke genelinde önleme amaçlı iletişimin tespiti talebi üzerine ise Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesince 25/10/2006 ve 24/04/2008 tarihlerinde üçer aylık süreleri kapsayacak şekilde iletişimin tespiti kararları verilmiştir.

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Kanunlar Genel Müdürlüğü

Kanun yararına bozma konusu yapılan bu kararlar ile ilgi talep, Kararda yazılı üçer aylık sürelerin geçmesinden sonra 22/08/2008 tarihinde sonuçlanmış olup, inceleme tarihinde söz konusu kararların uygulanabilirliği de mümkün değildir. Ayrıca, yukarıda bahsedildiği üzere belirtilen konuda anılan şekilde içtihat oluşmasından dolayı artık aynı mahiyette yeni bir kanun yararına bozma yoluna başvuru yapılmasında fayda mülhaza edilmediğinden anılan kararlar için kanun yararına bozma yoluna gidilmemiştir.

II- Öte yandan, konunun hukuksal açıdan irdelenmesi bakımından şu hususlara da değinmekte yarar bulunmaktadır.

2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununun istihbarata ilişkin görev kapsamının belirlendiği "Milli İstihbarat Teşkilatının görevleri" kenar başlıklı 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile Ülkemizde istihbarat oluşturmak ve istihbarat faaliyetlerinde bulunmak görevi en geniş şekliyle Milli İstihbarat Teşkilatına verilerek söz konusu Kurum, yer, zaman ve sınırla bağlı olmaksızın istihbarat oluşturmak yetkisi ile donatılmıştır.

Millî İstihbarat Teşkilatından başka, konu ve yer itibarıyla en geniş istihbarat faaliyeti 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununa ek madde getiren, 16/06/1985 tarihli 3233 sayılı Kanun ile polise tanınmıştır. Millî İstihbarat Teşkilatına tanınan yetkilerle paralellik de gösteren ek 7. maddedeki düzenlemeyle Türkiye Büyük Millet Meclisi, Millî İstihbarat Teşkilatına benzer görev ve yetkileri Ülke seviyesinde kullanmak üzere polise de tanımıştır. Polisin, Millî İstihbarat Teşkilatı ile paralel çalışma konuları Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğü, güvenliği ve anayasal düzenidir. Millî İstihbarat Teşkilatının bunlar dışındaki çalışma konuları, Türkiye Cumhuriyetinin varlığına, bağımsızlığına, millî gücünü meydana getiren bütün unsurlarına karşı mevcut ve muhtemel faaliyetlerdir. Millî İstihbarat Teşkilatı, polisin görev alanını da açıkça aşan bu konularda millî güvenlik istihbaratını Devlet çapında oluştururken, polis daha sınırlı olan görev alanında önleyici ve koruyucu tedbirleri almak, bu konularda emniyet ve asayiş sağlamak üzere ülke seviyesinde istihbaratta bulunmak, bilgi toplamak, değerlendirmekle yükümlüdür. Ayrıca, Devletin diğer istihbarat kuruluşları ile işbirliği yapması da yasal gerekliliktir.

Polisin istihbarat görev alanının, kendisine verilen konularda ve Ülke seviyesinde olduğu bu düzenlemelerden anlaşılmaktadır. Buradaki "ülke seviyesi" ibaresi ile polisin görev ve yetki alanının genişliği ortaya konulurken, diğer yandan, görev alanının ulusal sınırlar olduğu da ifade edilmiş olmaktadır. Millî İstihbarat Teşkilatına çizilen görev alanı "içten ve dıştan yöneltilen faaliyetler" şeklinde iç ve dış istihbarat olarak ortaya konulurken, polise ülke çapında iç istihbarat yetkisi verildiğinin belirtilmesi ve uygulamada ortaya çıkacak duraksamaların giderilmesi istenmiştir.

Diğer taraftan, 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, jandarmaya Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu ve Polis Vazife ve Salahiyet Kanununda olduğu gibi açıkça istihbarat yetkisi vermemiştir.

Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, 1934 tarihinde yürürlüğe girmiş ve polise istihbarat yetkisini 1985 yılında vermiştir. Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, jandarmaya açıkça istihbarat yetkisi vermemişse de, 12/03/1983 tarihinde yürürlüğe giren Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 25. maddesi uyarınca, Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun, Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununa aykırı olmayan hükümleri jandarma için de uygulanacağından jandarma da bu görev ve yetkiyi dolaylı olarak almıştır.

Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 10. maddesinde, jandarmanın görev ve sorumluluk alanı düzenlenmiştir. Buna göre, "Jandarmanın genel olarak görev ve sorumluluk alanı, polis görev sahası dışı olup, bu alanlar il ve ilçe belediye hudutları haricinde kalan veya

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Kanunlar Genel Müdürlüğü

polis teşkilatı bulunmayan yerlerdir.” Jandarma, Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun ek 7. maddesinden istihbarata ilişkin görev ve yetkileri alırken, polisin "ülke seviyesinde" istihbarat yetki sınırını da almış olmamaktadır. Jandarmanın istihbarat yetkisini ülke seviyesinde kullanması 10. maddede çizilen yer itibarıyla sınırlara aykırılık oluşturacaktır. Çünkü, jandarma, Polis Vazife ve Salahiyet Kanunundaki yetkileri kendi teşkilat kanununa aykırı olmamak kaydıyla kullanabilecektir. Aksi halde Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı anda, aynı konularda çalışmak üzere, ülke seviyesinde faaliyet gösterecek iki ayrı istihbarat kuruluşunu kurduğu gibi bir durumu kabul etmek gerekecektir.

Ayrıca, 23/07/2005 tarihinde yürürlüğe giren 5397 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Polis Vazife ve Salahiyet Kanununda, Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununda, Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Millî İstihbarat Teşkilatı Kanununda değişiklik ve eklemeler yapılmıştır.

Bu düzenlemeler ile Millî İstihbarat Teşkilatının, polisin ve jandarmanın telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimi istihbarat amacıyla tespit etmesi, dinlemesi, sinyal bilgilerini değerlendirmesi ve kayda alması konularında geniş düzenlemeler yapılmıştır.

Söz konusu Kanun ile yapılan düzenlemelere, yetkili ve görevli kurumların istihbarat faaliyetinin sınırları noktasından baktığımızda; yukarıda detayları ile anlatılan sınırlara aynen uyan bir düzenleme yapılmış olduğunu görmek mümkündür.

5397 sayılı Kanunda da, Millî İstihbarat Teşkilatına konu ve yer itibarıyla en geniş şekliyle görev ve yetki verilmiştir. Polise verilen görev ve yetkinin konu itibarıyla sınırı, Millî İstihbarat Teşkilatına tanınan sınıra göre oldukça dar olup, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun, casusluk suçları hariç, 250. maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bendlerinde yazılı suçların işlenmesinin önlenmesi amacıyla sınırlıdır.

Yer itibarıyla sınır bakımından ise Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun ek 7. maddesi ile polise verilen "ülke seviyesinde" istihbarat görev ve yetkisine dokunulmamış, bu konuda sınırlayıcı bir hüküm getirilmemiş ve 5397 sayılı Kanun ile getirilen bu yeni görev ve yetkiler, ek 7. maddenin ikinci fıkrasından itibaren verilmiştir. Yani polis, konu itibarıyla sınırlandırılmış alanda ve "ülke seviyesinde" telekomünikasyon yolu ile yapılan iletişim üzerinde kanunda gösterilen şekillerle istihbarat faaliyetinde bulunabilecektir.

Jandarmaya verilen görev ve yetkiye bakıldığında, jandarmaya verilen görev ve yetkinin konu itibarıyla sınırının polis için çizilen sınırla aynı olduğu görülmektedir.

Yer itibarıyla sınır konusunda yapılan düzenleme ise, jandarmanın genel istihbarat görev ve yetkisinin, Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 10. maddesine göre kendi görev alanı ile sınırlı olduğuna ilişkin hukukî durumla paralellik arz etmektedir. 5397 sayılı Kanun, "Jandarma, bu Kanunun 7 nci maddesinin (a) bendine ilişkin görevleri yerine getirirken önleyici ve koruyucu tedbirleri almak üzere, sadece kendi sorumluluk alanında 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun, casusluk suçları hariç, 250 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı suçların işlenmesinin önlenmesi amacıyla,..." demek suretiyle jandarmaya yer itibarıyla daha sınırlı bir yetki ve görev vermiştir.

5397 sayılı Kanunda da genel istihbaratta olduğu gibi, konu ve yer itibarıyla en geniş yetkinin Millî İstihbarat Teşkilatına, konu itibarıyla jandarma ile aynı durumda olan polisin yer itibarıyla "ülke seviyesinde", jandarmanın ise "sadece kendi sorumluluk alanında" görevli ve yetkili oldukları anlaşılmaktadır.

II- Önergede bahsedilen, İşçi Partisi Genel Sekreteri Avukat Mehmet Cengiz imzalı ve 05/06/2008 tarihli, YARSAV Başkanı Ömer Faruk Eminağaoğlu imzalı ve 05/06/2006 tarihli,

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Kanunlar Genel Müdürlüğü

İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği Genel Sekreteri Avukat Emre Yurtalan imzalı ve 06/06/2008 tarihli dilekçeler üzerine; ülke genelinde yapılan iletişimlerin tespitine yönelik Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî İstihbarat Teşkilatı tarafından alınan kararların tamamına yönelik olarak kanun yararına bozma incelemesine, 10/06/2008 tarihinde başlanılmış olup, yapılan inceleme neticesinde 25/06/2008 tarihli ve B.03.0.CİG.0.00.00.04-130-06-5199-2008/36520 sayılı yazı ile "İlgilisi Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı veya başka bir kurum olup, Ülke genelini kapsayan iletişimin tespitine yönelik hâlen uygulanmakta olan tüm mahkeme kararlarının kanun yararına bozma yönünden incelenmek üzere gönderilmesinin" Telekomünikasyon İletişim Başkanlığından istenildiği; anılan Kurumun 14/07/2008 tarihli ve 2008-183820 sayılı yazısıyla cevap verilmesi üzerine; kanun yararına bozma dosyasına bildirilen mahkeme kararları hakkında inceleme başlatılarak, Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 25/10/2006 tarihli ve 2006/2855 sayılı Kararının 25/01/2007 tarihinde, yine aynı Mahkemenin 24/04/2008 tarihli, 2008/2454 ve 2008/2455 sayılı Kararlarının 24/07/2008 tarihinde geçerlilik sürelerinin dolduğu da tespit edilerek incelemenin 22/08/2008 tarihinde kanun yararına bozma yoluna gidilmemek suretiyle sonuçlandırıldığı evrak kapsamında anlaşılmıştır. İnceleme süratli ve dikkatli bir şekilde yapılarak herhangi bir gecikmeye imkân verilmediği için Bakanlığımızın bu yöndeki siyasi ve yönetsel iradesinin olumsuz değerlendirilmesine sebep olan bir unsur bulunmamaktadır. Ayrıca yukarıda da açıklandığı üzere, işlemler zamanında ve eksiksiz olarak yapıldığı için görevliler hakkında herhangi bir olumsuz tasarrufta bulunulması düşünülmemektedir.

III- Jandarma Genel Komutanlığının talebi üzerine verilen ülke genelinde iletişimin tespitine yönelik Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 27/11/2007 tarihli ve 2007/6147 sayılı tek hâkim tarafından verilen Kararına karşı yapılan itirazın reddine ilişkin Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 19/12/2007 tarihli ve 2007/6522 sayılı Kararına karşı, 21/01/2008 tarihli ve B.03.0.CİG.0.00.00.04-130-06-265-2008/3672 sayılı yazımızla;

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 250. maddesinin birinci fıkrası, 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun ek 5. maddesi, Başbakanlık tarafından hazırlanıp, 10/11/2005 tarihli ve 25989 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Tespiti, Dinlenmesi, Sinyal Bilgilerinin Değerlendirilmesi ve Kayda Alınmasına Dair Usul ve Esaslar ile Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Yönetmeliğin 6. ve 26. maddelerindeki hükümler kapsamında;

Ülke genelinde iletişimin tespitine yönelik karar verilmesi sonucunda, temel hak ve hürriyetlerin özüne müdahale imkânı sağlayacak bir şekilde Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzenine, ölçülülük ilkesine ve 13. maddesindeki temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasına yönelik ve bu maddeye aykırı bir şekilde uygulama yapılabilmesinin yolunun açılması;

Verilen kararın 2803 sayılı Kanunun Ek 5. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtildiği şekliyle somut verileri içermesi gerektiği, dolayısıyla anılan Kanunun amir hükmü gereğince; kararın, hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliği, iletişim aracının türü, kullandığı telefon numaraları veya iletişim bağlantısını tespiti imkân veren kodundan belirlenebilenler ile tedbirin türü, kapsamı ve süresi ile tedbire başvurulmasını gerektiren nedenleri içermesinin gerekli ve zorunlu olduğu gibi 2803 sayılı Kanunun 9. maddesi gereğince anılan Kanunun ek 5. maddesi uyarınca iletilen talepler ile verilen kararlar ve yazılı emirlerde sorumluluk alanına ilişkin bilgi veya belgelere de yer verilmesi gerektiği;

T.C.
ADALET BAKANLIğI
Kanunlar Genel M¼d¼rl¼đ¼

2803 sayılı Kanunun ek 5. maddesinin ikinci fıkrası gereğince yetkili ve görevli hâkim, talepte bulunan kolluk biriminin bulunduğu yer itibarıyla yetkili olan ve 5271 sayılı Kanunun 250. maddesinin birinci fıkrasına göre kurulan ağır ceza mahkemesinin üyesi olması dolayısıyla Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesinin kendi yargı çevresi ile ilgili karar vermesi gerekirken tüm ÷lke çapını kapsayacak şekilde karar vermesinin mümkün olmadığı;

Gerekçeleriyle, kanun yararına bozma amacıyla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiş olup, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 04/06/2008 tarihli ve 2008/874-7160 sayılı ilâmı ile kanun yararına bozulmuştur. Tüm yurttaşların iletişiminin sınırsız izlenmesi, anılan bozma talebi üzerine verilen ilâm ile engellenmiştir.

Bilgilerine arz ederim.

Mehmet Ali ŞAHİN
Bakan